

Straatsburg, 7.6.2016
COM(2016) 377 final

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ
VAN DE REGIO'S**

Actieplan inzake de integratie van onderdanen van derde landen

1. INLEIDING

De diversiteit van de Europese samenleving neemt toe en dat zal ook in de toekomst zo blijven. Op dit moment wonen er in de EU 20 miljoen mensen die van buiten de EU afkomstig zijn. Dat is 4 % van de totale bevolking¹. Om verschillende redenen en op uiteenlopende schaal zal de mobiliteit van personen zowel op Europees als op wereldvlak een inherent kenmerk zijn van de 21ste eeuw. Naast een beter beheer van de migratiestromen moet de EU daarom ook intensiever werk maken van een sterker beleid voor de integratie van onderdanen van derde landen².

De EU ondersteunt de lidstaten al verschillende jaren bij hun integratiebeleid. In 2014 heeft de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken de **Gemeenschappelijke basisbeginselen voor het beleid inzake de integratie van immigranten** in de EU van 2004 opnieuw bevestigd. Daarin werd een gemeenschappelijke aanpak voor de integratie van onderdanen van derde landen in de EU uiteengezet³. In 2011 heeft de Europese Commissie een Europese agenda voor de integratie van onderdanen van derde landen⁴ gepresenteerd. Daarin riep zij op tot een sterkere en meer coherente benadering van integratie op verschillende beleidsterreinen en beleidsniveaus. De afgelopen jaren hebben veel lidstaten een eigen integratiebeleid ontwikkeld dat is afgestemd op hun nationale context. De EU heeft aanzienlijke steun verleend bij een aantal activiteiten op dit gebied.

Ondanks de geleverde inspanningen is de situatie van onderdanen van derde landen in de EU nog steeds veel minder rooskleurig dan die van EU-burgers wat betreft werk, onderwijs en sociale inclusie⁵. Op dit moment wordt de EU geconfronteerd met een groot aantal personen die bescherming nodig hebben en zoeken in de EU. De recente maatregelen die de EU in dat verband heeft genomen, waaronder inzake herplaatsing en hervestiging⁶, hebben duidelijk gemaakt dat de lidstaten die over minder ervaring beschikken op het gebied van integratie, doeltreffende integratiestrategieën zouden moeten ontwikkelen.

Om welzijn, voorspoed en cohesie in de Europese samenlevingen te garanderen, moet ervoor worden gezorgd dat iedereen die rechtmatig en legitiem in de EU verblijft, ongeacht de duur van zijn of haar verblijf, kan deelnemen en bijdragen aan de maatschappij. Discriminatie, vooroordelen, racisme en vreemdelingenhaat komen steeds vaker voor. Daarom is het nu vanuit wettelijk, moreel en economisch oogpunt belangrijk de grondrechten, waarden en vrijheden van de EU hoog te houden en verder te streven naar een volledig coherente samenleving. De geslaagde integratie van onderdanen van derde landen is in het belang van alle lidstaten.

---

¹ Zie: Eurostat (2015).

² Dit actieplan heeft betrekking op de integratie van migranten, met inbegrip van vluchtelingen, die onderdaan zijn van een derde land en legaal in de EU verblijven. Onderdanen van EU-lidstaten van wie de ouders of grootouders uit een derde land afkomstig zijn, en EU-onderdanen die hun recht van vrij verkeer hebben uitgeoefend en hun familieleden, vallen buiten dit actieplan.

³ Zie de conclusies van de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken van 5-6 juni 2014: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14615-2004-INIT/nl/pdf>.

⁴ Zie: COM(2011) 455 definitief van 20.7.2011.

⁵ Zie de gegevens van Eurostat: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migrant_integration_statistics_-_overview en de gezamenlijke publicatie van de OESO en de Europese Unie (2015), *Indicators of Immigration Integration 2015 – Settling In*: <http://www.oecd.org/els/mig/Indicators-of-Immigrant-Integration-2015.pdf>.

⁶ Zie de verslagen van de Commissie over herplaatsing en hervestiging: COM(2016) 165 final; COM(2016) 222 final; COM(2016) 360 final.

Door nu middelen en energie te steken in het integratiebeleid zal de Europese samenleving in de toekomst welvarender, coherenter en inclusiever zijn. In de Europese migratieagenda⁷ is benadrukt dat er een doeltreffend beleid nodig is voor de integratie van onderdanen van derde landen. In het licht van de huidige uitdagingen op migratiegebied, en zoals aangekondigd in de mededeling van 6 april 2016⁸, is het nu raadzaam de gemeenschappelijke aanpak te herzien en te versterken voor alle verschillende beleidsgebieden en met medewerking van alle relevante actoren, waaronder de EU, de lidstaten, regionale en lokale autoriteiten, sociale partners en maatschappelijke organisaties. Het Europees Parlement heeft zich voorstander getoond van deze handelwijze in zijn resolutie van 12 april 2016, waarin onder meer wordt opgeroepen tot volledige deelname en snelle integratie van alle onderdanen van derde landen, met inbegrip van vluchtelingen⁹.

Zoals bepaald in artikel 79, lid 4, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie kan de EU, hoewel de bevoegdheid inzake integratie in de eerste plaats bij de lidstaten berust, maatregelen vaststellen om het optreden van de lidstaten ter bevordering van de integratie van onderdanen van derde landen die legaal op hun grondgebied verblijven, aan te moedigen en te ondersteunen. De EU speelt ook een belangrijke rol voor het ondersteunen, bevorderen en coördineren van de werkzaamheden en beleidsmaatregelen van de lidstaten op dit gebied. In de huidige context worden veel EU-lidstaten met gelijkaardige problemen geconfronteerd. Structurele ondersteuning op EU-niveau kan in dit geval een toegevoegde waarde bieden. Met dit actieplan wordt een gemeenschappelijk beleidskader gecreëerd aan de hand waarvan de lidstaten hun nationaal beleid voor de integratie van migranten uit derde landen verder kunnen ontwikkelen en versterken. In het plan wordt uiteengezet met welke beleids-, operationele en financiële maatregelen de Commissie de inspanningen van de lidstaten zal ondersteunen.

2. UITDAGINGEN EN KANSEN IN VERBAND MET INTEGRATIE

Uit onderzoek blijkt dat onderdanen van derde landen nog steeds moeilijkheden ondervinden om toegang te krijgen tot het onderwijssysteem, de arbeidsmarkt en degelijke huisvesting¹⁰. Ook onderdanen van derde landen die werk hebben, lopen nog steeds meer risico op armoede of sociale uitsluiting dan de eigen onderdanen van het gastland. Vooral bij kinderen is het risico op armoede hoog.

---

⁷ Zie: COM(2015) 240 final van 13.5.2012.

⁸ Zie: COM(2016) 197 final van 6.4.2016.

⁹ Zie: Resolutie van het Europees Parlement van 12 april 2016 over de situatie in het Middellandse Zeegebied en de noodzaak van een holistische EU-aanpak van migratie (2015/2095(INI)).

¹⁰ In 2015 lag de arbeidsparticipatie van onderdanen van derde landen 12,4 procentpunt lager dan die van de eigen onderdanen van de gastlanden. Vooral bij vrouwen is de arbeidsparticipatie laag. Onderdanen van derde landen hebben vaak geen volwaardige baan, zelfs wanneer zij een universitair diploma hebben. Achterblijvende onderwijsprestaties komen bij migranten van de eerste generatie dubbel zo vaak voor als bij studenten met autochtone ouders (42 % tegenover 20 %) en ook bij migranten van de tweede generatie (migrant die in het land geboren zijn, maar buitenlandse ouders hebben) is de achterstand nog hoog (34 %). In 2014 liep 49 % van de onderdanen van derde landen risico op armoede of sociale uitsluiting, tegenover 22 % van de eigen onderdanen van het gastland. Van de jongeren die buiten de EU zijn geboren, wordt 18,2 % met ernstige materiële deprivatie geconfronteerd. Onderdanen van derde landen wonen ook vaker in overbezette huishoudens dan onderdanen die in het land geboren zijn.

Zoals de Commissie in haar mededeling van 7 april 2016¹¹ heeft benadrukt, zal het nationale economische en sociale beleid moeten inspelen op de recente instroom van migranten en vluchtelingen uit derde landen, met name om te voorzien in hun onmiddellijke behoeften en integratie in de arbeidsmarkt en de maatschappij. Voor veel lidstaten zal dit een moeilijke opdracht zijn. Als zij echter de juiste omstandigheden scheppen om snelle en succesvolle integratie mogelijk te maken, kan dit ook een opportuniteit zijn, met name voor de landen die te maken hebben met demografische veranderingen. Ook voor de economie kunnen de gevolgen positief zijn. Uit de ervaring blijkt dat onderdanen van derde landen die snel en goed integreren, in de eerste plaats via onderwijs en op de arbeidsmarkt, een positieve fiscale nettobijdrage opleveren¹².

Als de EU het potentieel van de onderdanen van derde landen niet benut, is dat een enorm verlies, zowel voor de betrokken personen als meer algemeen voor de economie en de maatschappij¹³. De kans is reëel dat de kosten van niet-integratie uiteindelijk hoger zullen zijn dan de investeringen die nodig zijn voor integratie.

Wat iemand nodig heeft om te kunnen integreren, is sterk afhankelijk van zijn reden om naar de EU te komen, de verwachte duur van zijn verblijf, en zijn vaardigheden, opleidingsniveau en werkervaring. Hoogopgeleide onderdanen van derde landen die verhuizen om economische redenen, worden bij hun integratie vaak ondersteund door hun werkgever, bijvoorbeeld via taalcursussen, en kunnen gebruikmaken van de contacten die zij in hun werkomgeving leggen. Voor andere onderdanen van derde landen is de situatie soms helemaal anders. Met name recent gearriveerde vluchtelingen worden met specifieke problemen geconfronteerd. Zij zijn door trauma's getekend, beschikken niet over de nodige documenten met betrekking tot bijvoorbeeld hun kwalificaties en hebben voorafgaand aan en tijdens de asielprocedure niet gewerkt¹⁴. Ook kunnen zij met culturele en taalbarrières worden geconfronteerd en worden zij gestigmatiseerd in het onderwijs, op de arbeidsmarkt en op de huizenmarkt. Niet alleen vluchtelingen worden echter met dergelijke problemen geconfronteerd.

De maatregelen ten behoeve van de integratie van onderdanen van derde landen mogen niet ten koste gaan van de maatregelen die worden genomen ten behoeve van andere kwetsbare of achtergestelde groepen of minderheden. De integratie van onderdanen van derde landen is een essentieel onderdeel van de inspanningen voor de modernisering en ontwikkeling van het sociaal beleid en het beleid inzake onderwijs, de arbeidsmarkt, gezondheid en gelijkheid, en moet dat ook blijven, zodat iedereen een redelijke kans krijgt om aan de maatschappij en de economie deel te nemen. De nieuwe agenda voor vaardigheden voor Europa¹⁵ moet het

---

¹¹ Zie: Europees semester 2016: beoordeling van structurele hervormingen, preventie en correctie van macro-economische onevenwichtigheden, en resultaten van diepgaande evaluaties ingevolge Verordening (EU) nr. 1176/2011 (COM(2016) 95 final/2).

¹² Zie o.a. OESO, *The Fiscal Impact of Immigration in OECD Countries*, in International Migration Outlook 2013 en EC Policy Review *Research on Migration: Facing Realities and Maximising Opportunities* 2016.

¹³ Zie het document van het directoraat-generaal Economische en Financiële zaken van de Europese Commissie: "[An Economic Take on the Refugee Crisis](#)".

¹⁴ De lidstaten moeten op grond van het EU-recht, en met name Richtlijn 2013/33/EU inzake opvangvoorzieningen en Richtlijn 2011/95/EU inzake asielprocedures, aan bepaalde verplichtingen voldoen. Zij moeten asielzoekers van meet af aan passende opvangvoorzieningen en gelijke toegang tot de arbeidsmarkt garanderen. Voorts moeten zij de toegang van begunstigen van bescherming tot banen vergemakkelijken, gelijke behandeling met betrekking tot de erkenning van diploma's garanderen en voorzien in specifieke facilitering van de erkenning van diploma's.

¹⁵ Zie: Een nieuwe agenda voor vaardigheden voor Europa: Samenwerken ter versterking van het menselijk kapitaal, de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt en het concurrentievermogen (COM(2016) 381).

menselijk kapitaal en de inzetbaarheid van mensen in Europa bevorderen om de algemene concurrentiepositie van de EU te verbeteren. Tegelijkertijd kan met specifieke maatregelen worden voldaan aan de integratiebehoeften van specifieke groepen migranten uit derde landen die recentelijk zijn aangekomen en al verblijfsrecht hebben of die al enkele jaren in de EU verblijven.

3. EEN SAMENHANGENDE MAATSCHAPPIJ CREËREN

Een doeltreffend beleid ontwikkelen voor de integratie van zowel onderdanen van derde landen die recentelijk zijn aangekomen en al verblijfsrecht genieten, als onderdanen van derde landen die al langer in de EU verblijven, is een investering in de toekomst. Om doeltreffende en billijke integratiemaatregelen te ontwikkelen, moet op politiek, sociaal en financieel vlak voldoende worden geïnvesteerd. Deze investeringen zullen op de lange termijn alle maatschappijen ten goede komen.

Uit ervaring blijkt dat een integratiebeleid het meeste oplevert wanneer het gericht is op het tot stand brengen van coherente systemen die de deelname en empowerment bevorderen van zowel onderdanen van derde landen als leden van de gastgemeenschap. Dit betekent dat integratie verder moet gaan dan deelname aan de arbeidsmarkt en kennis van de taal van het gastland. Integratie is het meest doeltreffend wanneer die verankerd is in de levenswijze van de verschillende samenlevingen in Europa.

De Europese Unie is gestoeld op fundamentele waarden zoals democratie, de rechtsstaat en de eerbiediging van grondrechten. In het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie zijn tal van rechten vastgelegd die van cruciaal belang zijn voor het integratieproces, waaronder de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van godsdienst, gelijkheid en non-discriminatie. Het begrijpen en onderkennen van deze fundamentele waarden is essentieel voor het leven in en deelnemen aan de gastgemeenschap. Tezelfdertijd beschermen deze rechten de onderdanen van derde landen en bevorderen deze rechten hun integratie in de maatschappij. In die geest heeft de Raad de integratie van onderdanen van derde landen besproken in het kader van de jaarlijkse dialoog over de rechtsstaat van 2016¹⁶. Daarbij is herhaald dat het belangrijk is dat de fundamentele waarden een leidende rol hebben en dat het beginsel dat integratie een tweerichtingsproces moet zijn, centraal moet staan.

Dit dynamische tweerichtingsproces inzake integratie houdt in dat van de onderdanen van derde landen wordt *verwacht* dat zij de fundamentele waarden van de EU aanvaarden en de taal van hun gastland leren, maar ook dat hun doeltreffende mogelijkheden worden *geboden* om deel te nemen aan de economie en de maatschappij van de lidstaat waarin zij zich vestigen.

Het is belangrijk dat onderdanen van derde landen actief kunnen bijdragen aan het politieke, culturele en sociale leven, en dat zij dat ook doen, zodat zij zich volledig thuis voelen in de gastgemeenschap, en zodat wordt toegewerkt naar een vanuit sociaal-economisch oogpunt welvarende maatschappij. Om te komen tot een open, diverse en inclusieve maatschappij is engagement nodig van zowel de onderdanen van derde landen als de gastgemeenschap. Het is van uitermate groot belang de interculturele dialoog, met inbegrip van de interreligieuze dialoog, te bevorderen en de mensenrechten en Europese waarden uit te dragen.

---

¹⁶ Zie: <http://www.consilium.europa.eu/nl/meetings/gac/2016/05/24/>

4. BELANGRIJKSTE BELEIDSMAATREGELLEN EN -INSTRUMENTEN TER ONDERSTEUNING VAN INTEGRATIE IN DE EU

Integratie is een proces van lange duur dat met name in verband staat met veel verschillende beleidsterreinen, zoals onderwijs, arbeid, ondernemerschap en cultuur, en verschillende contexten. Dit actieplan bouwt voort op de Europese agenda inzake integratie van 2011 en omvat een beschrijving van de beleidsprioriteiten en de instrumenten waarmee deze prioriteiten kunnen worden uitgevoerd.

4.1 Beleidsprioriteiten

Er moet prioriteit worden gegeven aan specifieke maatregelen die op het niveau van de EU en van de lidstaten moeten worden uitgevoerd ter versterking en ter ondersteuning van integratie via belangrijke beleidsterreinen.

4.1.1 Maatregelen die voorafgaand aan vertrek/aankomst worden uitgevoerd

Uit de ervaring is gebleken dat het voor de geslaagde integratie van onderdanen van derde landen zeer belangrijk is dat zij zo vroeg mogelijk in het migratieproces steun krijgen. Als eerste stap is het nuttig om indien mogelijk voorafgaand aan het vertrek van de onderdanen van derde landen en voorafgaand aan hun aankomst maatregelen te nemen die zowel de nieuwkomers als de gastgemeenschap ten goede komen. Deze maatregelen kunnen nuttig zijn voor alle personen die op legale wijze naar de EU zijn gekomen, ongeacht hun beweegredenen, maar kunnen met name belangrijk zijn om vluchtelingen voor te bereiden op hervestiging. De lidstaten zouden meer moeten doen met betrekking tot de aanbeveling inzake hervestiging van juni 2015¹⁷, de regeling voor toelating op humanitaire gronden met Turkije¹⁸ en de één-voor-één-hervestigingsregeling in het kader van de verklaring EU-Turkije¹⁹. Naarmate zij actiever worden op deze gebieden, wordt het ook belangrijker de maatregelen die voorafgaand aan vertrek worden genomen, verder te ontwikkelen, des te meer in het licht van het gestructureerde hervestigingssysteem dat de Commissie in haar mededeling van 6 april 2016²⁰ heeft aangekondigd.

Voor de vroegtijdige integratie van onderdanen van derde landen, met name die welke om beroeps- of familiale redenen migreren, maar ook voor de snelle integratie van vluchtelingen die worden hervestigd, kan het zinvol zijn om voorafgaand aan vertrek taal- en beroepsopleidingen te organiseren. Met name maatregelen die door de landen van herkomst en bestemming gezamenlijk worden ontwikkeld, blijken zeer doeltreffend. De samenwerking met landen van herkomst en doorreis op dit gebied is echter nog niet sterk ontwikkeld. In haar mededeling over een nieuw partnerschapskader met derde landen in het kader van de Europese migratieagenda²¹ stelt de Commissie een coherente en op maat gemaakte aanpak voor om samen met de lidstaten instrumenten, tools en hefboomeffecten te ontwikkelen aan de hand waarvan met derde landen uitgebreide partnerschappen inzake beter migratiebeheer kunnen worden gesloten. De Commissie zal bijvoorbeeld samen met de lidstaten streven naar een sterkere samenwerking met specifieke derde landen, onder meer inzake maatregelen die

---

¹⁷ Zie: C(2015) 3560 final.

¹⁸ Zie: C(2015) 9490.

¹⁹ Zie <http://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>

²⁰ Zie: COM(2016) 197 final van 6.4.2016.

²¹ Zie: Mededeling over een nieuw partnerschapskader met derde landen in het kader van de Europese migratieagenda (COM(2016) 385, 7 juni 2016).

voorafgaand aan vertrek plaatsvinden, om uitvoering te geven aan de verbintenissen van het actieplan dat is ondertekend tijdens de migratietop in Valletta in november 2015²².

Het is van belang dat vluchtelingen die worden hervestigd informatie krijgen over hun land van hervestiging, worden ingelicht over hoe hun nieuwe leven er zal uitzien, worden gewezen op hun rechten en plichten en een taal en andere nuttige vaardigheden voor een succesvol nieuw leven worden aangeleerd. Deze factoren kunnen hun integratie na aankomst in hun land van bestemming aanzienlijk bevorderen.

Tijdens het volledige integratieproces, ook voorafgaand aan vertrek, moet slim gebruik worden gemaakt van technologie, sociale media en internet. Een aantal lidstaten heeft onlinetools ontwikkeld, zoals apps, die asielzoekers kunnen gebruiken om informatie op te zoeken over hun rechten, hun gastgemeenschap en het dagelijkse leven in het land, of om een basistaalcursus te volgen.

Anderzijds kunnen ook maatregelen worden uitgevoerd voorafgaand aan de aankomst van de onderdanen van derde landen in de gastgemeenschap, om deze beter voor te bereiden. Dit bevordert het inlevingsvermogen en het begrip, gaat vooroordelen tegen en bevordert een gastvrije houding. Veel lidstaten nemen al dergelijke maatregelen ten behoeve van gemeenschappen waarin vluchtelingen worden hervestigd. Het SHARE-netwerk, dat door de Europese Commissie wordt gefinancierd en de Europese regionale en plaatselijke autoriteiten in contact moet brengen met maatschappelijke partners die betrokken zijn bij hervestiging en integratie, heeft bijvoorbeeld het "Share City Curriculum" ontwikkeld. Deze toolkit helpt bij het verwelkomen en ondersteunen van hervestigde vluchtelingen en bevordert hun empowerment²³.

Met het oog op de uitvoering van de verbintenissen inzake hervestiging zal de Commissie de lidstaten verdere financiële steun verlenen voor het organiseren van doeltreffende maatregelen die voorafgaand aan vertrek worden uitgevoerd. Voorts zal zij streven naar een sterkere samenwerking met relevante internationale actoren, zoals de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM). De Commissie heeft ook voorgesteld dat het nieuwe Asielagentschap van de Europese Unie een belangrijke rol zou moeten spelen voor het faciliteren en monitoren van de uitwisseling van beste praktijken tussen de lidstaten, onder meer met betrekking tot integratiemaatregelen die voorafgaand aan vertrek worden uitgevoerd²⁴.

De Commissie zal:

- projecten lanceren ter ondersteuning van maatregelen die voorafgaand aan vertrek en aankomst worden uitgevoerd ten behoeve de plaatselijke gemeenschap, onder meer in de context van hervestigingsprogramma's, en zal daarbij bijzondere aandacht besteden aan prioritaire derde landen;
- samen met de lidstaten streven naar nauwere samenwerking met specifieke derde landen inzake maatregelen die voorafgaand aan vertrek worden uitgevoerd, onder meer in het kader van het actieplan van Valletta.

²² Zie http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-summit/2015/11/ACTION_PLAN_EN_pdf/

²³ Zie het eindrapport <http://www.eurocities.eu/eurocities/news/-Building-a-resettlement-network-of-European-cities-and-regions-SHARE-project-publication-WSPO-A9SHLX>.

²⁴ Zie COM(2016) 197 final van 6.4.2016.

Voor het versterken van hun integratiebeleid worden de lidstaten ertoe aangemoedigd:

- particuliere sponsoringprogramma's²⁵ voor de hervestiging van vluchtelingen te bevorderen, zodat de plaatselijke gemeenschap actief wordt betrokken bij de integratie van onderdanen van derde landen;
- deelname aan projecten met meerdere belanghebbenden inzake hervestiging van vluchtelingen te overwegen, bijvoorbeeld aan het EU-project "Facilitating resettlement and Refugee Admission through New Knowledge exchange"²⁶;
- voorafgaand aan vertrek informatie te verstrekken om personen voor te bereiden op hun aankomst in de EU, onder meer door integratieverbindingsfunctionarissen aan te wijzen in ambassades in belangrijke derde landen.

4.1.2 Onderwijs

Onderwijs en opleiding behoren tot de belangrijkste factoren voor integratie. De toegang tot onderwijs en opleiding moet zo vroeg mogelijk worden gegarandeerd en gefaciliteerd. Basisvaardigheden verwerven is cruciaal voor verdere scholing, werk en sociale inclusie.

Het is van belang dat onderdanen van derde landen de taal van hun land van bestemming leren, willen zij goed integreren. Onderdanen van derde landen zouden met het oog op hun integratie zo snel mogelijk na hun aankomst taalcursussen moeten kunnen volgen. Deze cursussen zouden moeten worden afgestemd op de specifieke behoeften van de betrokkenen en zouden moeten worden gecombineerd met het leren van andere vaardigheden of competenties of met praktische werkervaring. Er moet in het bijzonder voor worden gezorgd dat zowel vrouwen als mannen aan dergelijke cursussen deelnemen.

Alle kinderen, ongeacht hun familiale of culturele achtergrond of geslacht, hebben recht op onderwijs, zodat zij zich kunnen ontwikkelen. Kinderen die zijn gevlucht, hebben gedurende enige tijd geen les gehad of zijn misschien zelfs nog nooit naar school geweest. Zij hebben specifieke steun nodig, bijvoorbeeld via inhaalklassen. Leraren die deze kinderen begeleiden, moeten over bijzondere vaardigheden beschikken en moeten worden ondersteund om te kunnen omgaan met de groeiende diversiteit op school, zodat slechte schoolresultaten en segregatie worden voorkomen.

Onderwijs en opvang van jonge kinderen is uiterst belangrijk voor de integratie van families en kinderen. Het bevordert het samenleven in heterogene gemeenschappen en de taalverwerving. Uit ervaring is gebleken dat investeringen in het onderwijs en de opvang van jonge kinderen armoede en sociale uitsluiting tegengaan en ervoor zorgen dat alle kinderen de kans krijgen zich volledig te ontplooien.

Het is voor onderdanen van derde landen belangrijk de regelgeving, cultuur en waarden van hun gastgemeenschap te begrijpen, zodat zij weten welke verplichtingen in de gastgemeenschap gelden en actief aan de gemeenschap kunnen deelnemen. Onderwijs is heel belangrijk voor de socialisatie van kinderen en kan de sociale cohesie en het wederzijdse

---

²⁵ In het kader van particuliere sponsoringprogramma's delen maatschappelijke organisaties of groepen individuen in de kosten voor hervestiging en zorgen zij in samenwerking met plaatselijke gemeenschappen voor de eerste integratiestappen van hervestigde vluchtelingen.

²⁶ EU-FRANK-project: Facilitating resettlement and Refugee Admission through New Knowledge. Het project wordt door de EU gefinancierd en door de Swedish Migration Agency uitgevoerd. Het heeft betrekking op de periode 2016-2020.

begrip tussen onderdanen van derde landen en gastgemeenschappen bevorderen. De mogelijkheid om in middelbare scholen cursussen burgereducatie te organiseren, zou verder moeten worden onderzocht. Niet-formeel leren (bv. via jeugd-, sport- en culturele verenigingen) vormt een belangrijke aanvulling op de integratie die plaatsvindt via formeel onderwijs in scholen of instellingen voor hoger onderwijs.

In het kader van de nieuwe agenda voor vaardigheden voor Europa zal de Commissie maatregelen voorstellen om de bijscholing van laaggeschoolde en laagopgeleide personen aan te moedigen. Dit kan ook ten goede komen aan onderdanen van derde landen²⁷.

De Commissie zal:

- via de online-taalhulp van Erasmus+ voorzien in online taaltesten en taalcursussen voor nieuwkomers uit derde landen, met name vluchtelingen (100 000 licenties voor online taalcursussen voor vluchtelingen over een periode van drie jaar);
- evenementen voor peer learning ondersteunen met betrekking tot belangrijke beleidsmaatregelen, zoals verwelkomingsklassen, beoordeling van talenkennis en vaardigheden, steun aan niet-begeleide minderjarigen, intercultureel bewustzijn, erkenning van academische kwalificaties en integratie in hoger onderwijs;
- de onderwijssector helpen bij het bevorderen van inclusief onderwijs en het ondersteunen van de leraren die les geven aan migranten, via het onlineplatform [School Education Gateway](#) van de Commissie;
- de toegang van jongens en meisjes uit derde landen tot voorschools en vroegschools onderwijs bevorderen door de ontwikkeling van het Europees kwaliteitskader voor opvang en onderwijs voor jonge kinderen (ECEC), onder meer via steun aan ECEC-leerkrachten zodat zij aan de specifieke behoeften van gezinnen kunnen voldoen;
- de bijscholing van laaggeschoolde en laaggekwalificeerde personen ondersteunen in de context van de nieuwe agenda voor vaardigheden voor Europa.

Voor het versterken van hun integratiebeleid worden de lidstaten ertoe aangemoedigd:

- ervoor te zorgen dat de leraren en het schoolpersoneel de nodige vaardigheden verwerven om goed om te gaan met diversiteit, en de rekrutering van leraren met een migratieachtergrond te bevorderen;
- de deelname van kinderen van migranten aan opvang en onderwijs te bevorderen en te ondersteunen.

4.1.3 Integratie in de arbeidsmarkt en toegang tot beroepsopleiding

Werk vinden is zeer belangrijk voor integratie en is essentieel om toegang te krijgen tot het economische en sociale leven in het gastland, degelijke huisvesting en goede levensomstandigheden, en voor economische inclusie. Vroege en volledige integratie op de arbeidsmarkt kan een oplossing bieden voor de toenemende behoefte aan specifieke vaardigheden in de EU en kan de houdbaarheid van de socialezekerheidsstelsels bevorderen, in het licht van de vergrijzing van de (beroeps)bevolking. Of een onderdaan van een derde

---

²⁷ Zie: Een nieuwe agenda voor vaardigheden voor Europa: Samenwerken ter versterking van het menselijk kapitaal, de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt en het concurrentievermogen (COM(2016) 381).

land werk heeft, is de op een na belangrijkste factor voor zijn totale fiscale nettobijdrage²⁸. Ook het ondersteunen van ondernemerschap, bijvoorbeeld door toegang te verlenen tot bestaande regelingen voor microkrediet, is zeer belangrijk om onderdanen van derde landen de kans te geven bij te dragen aan de economie en de gemeenschap als geheel.

De arbeidsparticipatie van onderdanen van derde landen blijft in de meeste lidstaten onder het gemiddelde van die van de burgers van het gastland²⁹. Veel onderdanen van derde landen zijn te hoog gekwalificeerd of geschoold voor het werk dat zij doen, hebben een lager salaris, genieten minder bescherming, hebben minder carrièremogelijkheden en zijn oververtegenwoordigd in bepaalde sectoren³⁰. Met name onder vrouwen zijn de arbeidsparticipatie en activiteitsgraad³¹ zeer laag. Daarom moet bijzondere aandacht worden besteed aan hun integratie in de arbeidsmarkt.

Het valideren van vaardigheden en het erkennen van kwalificaties zou moeten worden vereenvoudigd, zodat de vaardigheden van personen ten volle kunnen worden benut. Dit is met name belangrijk voor vluchtelingen, aangezien zij vaak niet over de nodige bewijsstukken beschikken van hun studies en kwalificaties, hun studies hebben moeten onderbreken of nog geen formeel onderwijs hebben gevolgd.

Op de tripartiete sociale top³² van 16 maart 2016 hebben bedrijfstakoverkoepelende Europese sociale partners een gezamenlijke verklaring over de vluchtelingencrisis³³ gepresenteerd. Daarin benadrukten zij het belang van opleiding voor vluchtelingen en hun deelname aan de arbeidsmarkt en de gemeenschap in het algemeen en riepen zij op tot een alomvattende oplossing voor het beoordelen en valideren van vaardigheden, rekening houdend met de economische behoeften.

Het EU-recht bepaalt al dat vluchtelingen dezelfde toegang tot de arbeidsmarkt moeten krijgen als onderdanen van de EU-lidstaten. Toch blijft het noodzakelijk een actief arbeidsmarktbeleid te voeren waarbij met zowel algemene als gerichte maatregelen de deelname van vluchtelingen aan de arbeidsmarkt wordt bevorderd. Het stemt de Commissie tevreden dat een aantal lidstaten (bv. België, Italië en Roemenië) al veel vroeger toegang tot de arbeidsmarkt verleent dan de termijn van negen maanden die in de richtlijn opvangvoorzieningen is vastgelegd. De Commissie verwelkomt ook de versoepeling van de voorwaarden voor toegang tot de arbeidsmarkt in Duitsland en de initiatieven van een aantal landen (o.a. Zweden, Denemarken, Finland, Portugal en Estland) om asielzoekers en vluchtelingen onder te brengen op plaatsen waar werkgelegenheidskansen zijn. Ondanks het bovenstaande zijn er nog grote hindernissen voor de toegang tot de arbeidsmarkt.

Voor sommige onderdanen van derde landen kan het zeer nuttig zijn om snel een beroepsopleiding te krijgen waarbij zij veel praktische ervaring opdoen, zodat zij over een

---

²⁸ Zie het document van het directoraat-generaal Economische en Financiële zaken van de Europese Commissie: "[An Economic Take on the Refugee Crisis](#)".

²⁹ Zie Eurostat: [Migrant integration in the EU labour market](#), 6 juni 2016.

³⁰ Meer dan 40 % van de werkende hooggeschoolde onderdanen van derde landen heeft een baan waarvoor een gemiddeld of laag scholingsniveau vereist is. Bij de eigen onderdanen van het gastland gaat het om circa 20 %. Gegevens: Eurostat, Labour Force Survey.

³¹ In 2015 had minder dan de helft van de vrouwen uit derde landen werk. Dat is ruim 16 procentpunt minder dan bij vrouwen met EU-nationaliteit.

³² Op de tripartiete sociale top komen twee keer per jaar de leiders van de EU-instellingen en Europese sociale partners bijeen om bepaalde thema's te bespreken.

³³ Zie: https://www.etuc.org/sites/www.etuc.org/files/press-release/files/14.03.16_final_eco_soc_partners_message_refugee_crisis.pdf

goede basis beschikken om zich in de arbeidsmarkt te integreren en een hoger kwalificatieniveau te bereiken. De Commissie zal bestaande beleidsinitiatieven en -programma's (bv. de Europese Alliantie voor leerlingplaatsen, het Europees pact voor de jeugd, Erasmus+, en Onderwijs en opleiding 2020) benutten met het oog op het bevorderen van peer learning en het delen van veelbelovende praktijken inzake integratie op het gebied van beroepsonderwijs en -opleiding.

Tot slot moet werk worden gemaakt van het vroegtijdig activeren en ondersteunen van kwetsbare jongeren die geen werk hebben en evenmin onderwijs of een opleiding volgen, met inbegrip van jonge onderdanen van derde landen, om ervoor te zorgen dat zij snel een opleiding beginnen te volgen of een leerlingplaats, stageplaats of baan vinden. De Commissie zal mogelijkheden onderzoeken om de outreachactiviteiten ten aanzien van deze jongeren, met inbegrip van onderdanen van derde landen, te bevorderen, binnen het bestaande kader van de jongerengarantie en waar mogelijk in samenwerking met de particuliere sector.

In het kader van de nieuwe agenda voor vaardigheden voor Europa zal de Commissie maatregelen en instrumenten ontwikkelen die de profilering van vaardigheden en de erkenning van kwalificaties van onderdanen van derde landen kunnen bevorderen³⁴.

De Commissie zal:

- ten behoeve van beleidsmakers in de lidstaten een online databank ontwikkelen van veelbelovende praktijken inzake de integratie in de arbeidsmarkt van vluchtelingen, en van asielzoekers als die goede vooruitzichten hebben op bescherming;
- in het kader van de nieuwe agenda voor vaardigheden voor Europa: a) een toolkit voor vaardigheden en kwalificaties ontwikkelen, die helpt bij het tijdig in kaart brengen van de vaardigheden en kwalificaties van nieuwkomers uit derde landen, b) ervoor zorgen dat via het Europass-portaal betere informatie wordt verzameld met betrekking tot de praktijken en beslissingen inzake het erkennen van kwalificaties in verschillende landen, c) de transparantie en het begrip van in het buitenland verworven kwalificaties verhogen, door het Europees kwalificatiekader te herzien;
- specifieke steun verlenen voor de vroegtijdige erkenning van academische kwalificaties van onderdanen van derde landen, met inbegrip van vluchtelingen, onder meer door de samenwerking tussen de nationale informatiecentra voor academische erkenning (NARIC) en het opleidingspersoneel in de opvangvoorzieningen te bevorderen;
- projecten opstarten (in het kader van het Fonds voor asiel, migratie en integratie en het programma van de Europese Unie voor werkgelegenheid en sociale innovatie) ter bevordering van de integratie van vluchtelingen op de arbeidsmarkt, versnelde inzet op de arbeidsmarkt en de deelname van vrouwen aan beroepsopleiding en de arbeidsmarkt;
- beste praktijken identificeren om het ondernemerschap van migranten aan te moedigen en te ondersteunen, en proefprojecten voor het verspreiden van dergelijke beste praktijken financieren.

Voor het versterken van hun integratiebeleid worden de lidstaten ertoe aangemoedigd:

³⁴ Zie: Een nieuwe agenda voor vaardigheden voor Europa: Samenwerken ter versterking van het menselijk kapitaal, de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt en het concurrentievermogen (COM(2016) 381).

- de versnelde inzet van nieuwkomers uit derde landen op de arbeidsmarkt te ondersteunen, bijvoorbeeld door vroegtijdige beoordeling van vaardigheden en kwalificaties, een combinatie van taalopleiding en opleiding op de werkplek, specifieke begeleiding en mentoring;
- de toegang tot beroepsopleiding en tot de arbeidsmarkt te vereenvoudigen voor vluchtelingen, en voor asielzoekers als die goede vooruitzichten hebben op bescherming;
- de vaardigheden en kwalificaties van onderdanen van derde landen zo snel mogelijk te beoordelen, te valideren en te erkennen, en daarbij ten volle gebruik te maken van de instrumenten die op EU-niveau beschikbaar zijn;
- het ondernemerschap te stimuleren via op maat gemaakte mentoring- en opleidingsactiviteiten inzake bedrijfskunde en door de normale structuren voor het ondersteunen van ondernemers open te stellen voor onderdanen van derde landen.

4.1.4 Toegang tot basisdiensten

Toegang tot passende en betaalbare huisvesting is voor onderdanen van derde landen een basisvoorwaarde om een nieuw leven te beginnen in de gastgemeenschap. Door de huidige instroom is het echter moeilijk om een eerste opvangplaats te vinden en langetermijnhuisvesting die toch voldoende mogelijkheden biedt voor het vinden van werk. Het huisvestingsbeleid is een nationale bevoegdheid, maar de Commissie biedt de lidstaten steun bij het oplossen van dringende huisvestingsproblemen ten gevolge van de vluchtelingencrisis en bij het financieren van passende en betaalbare sociale huisvesting³⁵. Ook de Europese Investeringsbank kan steun verlenen, bijvoorbeeld voor opvangcentra, tijdelijke huisvesting tijdens de behandeling van het asielverzoek en sociale huisvesting voor lange termijn voor onderdanen van derde landen aan wie asiel wordt verleend³⁶.

Het nieuw Europees netwerk inzake integratie en de partnerschappen in het kader van de stedelijke agenda voor de EU³⁷ (zie punt 4.2.1 hieronder) zullen een kader creëren waarin steden, lidstaten en andere belanghebbenden ervaringen en beste praktijken inzake de stedelijke dimensie van diversiteit en migratie kunnen uitwisselen, onder meer betrekking tot het tegengaan van geografisch isolement en gettovorming, en knelpunten en concrete maatregelen kunnen identificeren.

Er is gebleken dat een slechte gezondheid en gebrekkige toegang tot gezondheidszorg de integratie van een persoon gedurende lange tijd sterk kan hinderen. Dat heeft gevolgen voor vrijwel alle aspecten van het leven en voor de toegang tot werk en onderwijs, het verwerven van de taal van het land en de interactie met overheidsdiensten. Met name tijdens de eerste opvangfase is het belangrijk de toegang tot gezondheidszorg te garanderen. Onderdanen van derde landen kunnen problemen ondervinden om toegang te krijgen tot de gebruikelijke gezondheidsdiensten, zijn niet vertrouwd met de zorgstelsels en kunnen soms niet goed met het zorgpersoneel communiceren. De Commissie zal projecten financieren ter ondersteuning

³⁵ Voor sociale huisvesting kan steun worden verleend in het kader van de programma's van de Europese structuur- en investeringsfondsen 2014-2020.

³⁶ Tot dusver zijn in totaal drie leningen goedgekeurd voor een totaalbedrag van 800 miljoen EUR ten behoeve van circa 250 000 vluchtelingen (leningen aan Duitsland en Frankrijk, de totale projectkosten bedragen 1,6 miljard EUR, een volgende lening wordt momenteel onderzocht). De Europese Investeringsbank financiert ook de kosten van extra onderwijs en sociale ondersteuning voor vluchtelingen en investeringen in huisvesting.

³⁷ Zie: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/themes/urban-development/agenda/.

van beste praktijken op het gebied van het verstrekken van gezondheidszorg aan kwetsbare personen en met name vluchtelingen. Voorts heeft zij samen met het Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding (ECDC) en de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) een persoonlijk gezondheidsdossier ontwikkeld, dat de gezondheidsbehoeften van onderdanen van derde landen moet helpen identificeren en de verstrekking van gezondheidszorg moet vereenvoudigen.

De Commissie zal:

- het gebruik aanmoedigen van EU-fondsen voor opvang, onderwijs, huisvesting, gezondheids- en sociale infrastructuur ten behoeve van onderdanen van derde landen;
- de samenwerking met de Europese Investeringsbank versterken, met het oog op de financiering van tijdelijke huisvesting, gezondheidszorgfaciliteiten voor nieuwkomers uit derde landen en sociale huisvesting;
- peer learning aanmoedigen tussen de lidstaten en steden in de vorm van studiebezoeken, intercollegiale toetsing en het delen van beste praktijken inzake huisvestingsproblemen, waaronder geografisch isolement en gettovorming;
- in het kader van het gezondheidsprogramma beste praktijken ondersteunen op het gebied van het verstrekken van zorg aan kwetsbare onderdanen van derde landen en vluchtelingen, met inbegrip van vrouwen, kinderen en ouderen;
- testopleidingsmodules ontwikkelen voor gezondheidswerkers inzake de gezondheid van onderdanen van derde landen en vluchtelingen, om de vaardigheden en capaciteiten van eerstelijns gezondheidswerkers te verbeteren, en zal een holistische benadering van de gezondheidszorg voor onderdanen van derde landen en vluchtelingen bevorderen.

Voor het versterken van hun integratiebeleid worden de lidstaten ertoe aangemoedigd:

- een geïntegreerde benadering te verzekeren, waarbij het huisvestingsbeleid wordt gecoördineerd met billijke toegang tot werk, gezondheidszorg en sociale diensten, en de intersectorale samenwerking te garanderen, onder meer door de communicatie tussen de lokale, regionale en nationale niveaus te versterken;
- expertisenetwerken voor gezondheidsdeskundigen te creëren, bijvoorbeeld met betrekking tot de geestelijke gezondheid van vluchtelingen, met name posttraumatische stressstoornis, in nauwe samenwerking met gezondheidsautoriteiten, ngo's en organisaties van gezondheidswerkers, met het oog op preventie, het vroegtijdig detecteren van problemen, het bieden van steun en behandeling.

4.1.5 Actieve deelname en sociale inclusie

Om de deelname van onderdanen van derde landen aan het integratieproces en het welslagen van dat proces te bevorderen, is het belangrijk hen te betrekken bij het opzetten en uitvoeren van het integratiebeleid. Integratie houdt meer in dan een taal leren en huisvesting en werk vinden. Het gaat er ook om een actieve rol te spelen in de lokale, regionale en nationale maatschappij, persoonlijke contacten op te bouwen en te onderhouden via sociale, culturele en sportactiviteiten, en zelfs politiek actief te zijn.

Bij de ontwikkeling van het integratiebeleid op lokaal, nationaal en EU-niveau moet bijzondere aandacht worden besteed aan genderaspecten, de situatie van kinderen, met inbegrip van niet-begeleide en van hun familie gescheiden kinderen³⁸, en de situatie van mogelijk kwetsbare personen, zoals slachtoffers van gendergerelateerd geweld en personen die tot religieuze en etnische minderheden behoren en daardoor slachtoffer kunnen worden van discriminatie of buitensporige moeilijkheden zouden ondervinden bij hun integratie.

De Commissie zal een dialoog aangaan met de lidstaten om ervoor te zorgen dat punten van zorg met betrekking tot de genderdimensie van de situatie van vrouwelijke migranten in aanmerking worden genomen bij geplande beleidsmaatregelen en financieringsinitiatieven, waaronder ook bij acties die met EU-middelen worden gefinancierd³⁹.

Door van meet af aan via vrijwilligerswerk, culturele en sportactiviteiten de interactie met de gastgemeenschap aan te moedigen, worden de dialoog en het wederzijds begrip bevorderd. De nieuwkomers uit derde landen leren zich thuis voelen in hun nieuwe maatschappij en maken kennis met de belangrijke normen en waarden. In de gastgemeenschap nemen de aanvaarding en openheid toe. Sportclubs en culturele en jeugdverenigingen in de EU betrekken nieuwkomers nu al bij hun activiteiten. De Europese Vrijwilligersdienst ondersteunt het vrijwilligerswerk in onder meer ontvangstcentra. De banden die via deze contacten tussen asielzoekers en jonge Europeanen worden gesmeed, zorgen ervoor dat de asielzoekers de Europese cultuur en waarden beter kunnen begrijpen.

Alle mensen in de EU, ongeacht of zij EU-burger zijn, zijn bij wet beschermd tegen discriminatie op de werkplek of bij toegang tot werk op grond van ras of etnische afkomst, godsdienst of overtuiging en tegen discriminatie in het onderwijs en op het gebied van sociale bescherming en toegang tot goederen en diensten op grond van ras of etnische afkomst⁴⁰. De lidstaten moeten toezien op de handhaving van deze rechten. Er moet ook snel overeenstemming worden bereikt over het voorstel dat de Commissie heeft gepresenteerd om het kader ter bestrijding van discriminatie op grond van onder meer godsdienst, te vervolledigen⁴¹.

Om een succesvol integratiebeleid te voeren, moet via de uitvoering van de desbetreffende EU-voorschriften⁴² en de nationale wetgeving en gerichte beleidsmaatregelen de discriminatiebestrijding worden bevorderd, moet diversiteit positiever worden benaderd, en moeten racisme, vreemdelingenhaat en met name haatpropaganda worden bestreden. Deze benadering wordt nu al gehanteerd.

De Commissie zal:

- projecten opstarten om de interculturele dialoog, culturele diversiteit en Europese

³⁸ Mededeling van de Commissie over de voortgang van de uitvoering van de prioritaire maatregelen van de Europese migratieagenda, COM(2016) 85 final.

³⁹ Het adviescomité inzake gendergelijkheid (een door de Commissie geleide bestuursstructuur) zal dit jaar een advies uitbrengen over gendermainstreaming in de Europese migratieagenda.

⁴⁰ Zie Richtlijn 2000/43/EG van de Raad van 29 juni 2000 en Richtlijn 2000/78/EG van 27 november 2000.

⁴¹ Zie het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid, COM(2008) 426 definitief.

⁴² Zie Kaderbesluit 2008/913/JBZ van de Raad van 28 november 2008 betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht.

gemeenschappelijke waarden te bevorderen via cultuur, film en kunst (Creatief Europa);

- projecten opstarten om via jongeren- en sportactiviteiten de sociale inclusie te bevorderen (Erasmus+);
- voorstellen om in het kader van de Europese Vrijwilligersdienst meer prioriteit te geven aan activiteiten die gericht zijn op de integratie van vluchtelingen en asielzoekers in de gastgemeenschappen;
- ten behoeve van professionals handboeken en instrumenten ontwikkelen over cultureel bewustzijn en culturele expressie, interculturele dialoog, actieve deelname van onderdanen van derde landen aan het politieke, sociale en culturele leven en aan sportactiviteiten in de gastgemeenschappen, en de bijdrage van jeugdwerk;
- in het kader van verschillende EU-fondsen projecten lanceren ter bevordering van de deelname aan het politieke, sociale en culturele leven en aan sportactiviteiten, sociale inclusie via onderwijs, opleiding en jeugd, het voorkomen en bestrijden van discriminatie, gendergerelateerd geweld, racisme en vreemdelingenhaat, met inbegrip van haatmisdrijven en haatpropaganda, en het verbeteren van de verstandhouding tussen gemeenschappen, met inbegrip van religieuze gemeenschappen;
- met het Europees Parlement en de Raad blijven samenwerken met het oog op de goedkeuring van de antidiscriminatie-richtlijn.

Voor het versterken van hun integratiebeleid worden de lidstaten ertoe aangemoedigd:

- de interactie met de gastgemeenschap van meet af aan te stimuleren via vrijwilligerswerk en sport- en culturele activiteiten;
- de deelname van onderdanen van derde landen aan lokale democratische structuren te bevorderen;
- te investeren in projecten en maatregelen die vooroordelen en stereotypen moeten tegengaan (bv. voorlichtingscampagnes en onderwijsprogramma's);
- de wetgeving inzake de bestrijding van racisme en vreemdelingenhaat en inzake de rechten van slachtoffers volledig uit te voeren en de wetgeving inzake gelijke behandeling en discriminatiebestrijding strikt te handhaven;
- inburgeringsprogramma's te organiseren voor alle onderdanen van derde landen, om hun integratie in de gastgemeenschap te vergemakkelijken en hun begrip en respect voor de EU-waarden te bevorderen.

4.2 Instrumenten ter ondersteuning van integratie

4.2.1 Beleidscoördinatie

De integratie van immigranten is een politieke prioriteit waar werk van moet worden gemaakt op verschillende beleidsterreinen en beleidsniveaus (EU-, nationaal, regionaal en lokaal niveau) en waarbij niet-gouvernementele belanghebbenden moeten worden betrokken (maatschappelijke organisaties, diaspora- en migrantengemeenschappen en religieuze organisaties).

In het licht van de bovengenoemde problemen zou de EU extra inspanningen moeten leveren om de coördinatie en banden tussen de verschillende actoren en belanghebbenden op het

gebied van de integratie van migranten te bevorderen. Daarom zal de Europese Commissie het huidige netwerk van nationale contactpunten voor integratie⁴³ omvormen tot een **Europees integratienetwerk**, dat een sterkere coördinerende rol heeft en als taak krijgt het wederzijds leren te bevorderen. De Commissie zal uitwisselingen tussen de lidstaten in het kader van het netwerk ondersteunen via gerichte leeractiviteiten zoals studiebezoeken, intercollegiale toetsing, wederzijdse bijstand en peer learning workshops inzake specifieke aspecten van integratie. Het netwerk zal de samenwerking bevorderen met nationale, lokale en regionale autoriteiten, maatschappelijke organisaties en andere netwerken van de lidstaten op EU-niveau die actief zijn op beleidsterreinen die met elkaar verband houden (bv. werk, onderwijs en gelijkheid).

Sinds 2009 bestaat er met het Europees integratieforum op Europees niveau⁴⁴ een platform dat het maatschappelijk middenveld en de Europese instellingen de mogelijkheid biedt integratiekwesties te bespreken. Sinds 2015 heeft het integratieforum zich ontwikkeld tot het **Europees migratieforum** in het kader waarvan een bredere reeks onderwerpen in verband met asiel en migratie worden behandeld.

De problemen in verband met de integratie van migranten worden ook aangepakt via beleidssamenwerking op EU-niveau op gebieden als onderwijs, jeugd, cultuur, sport, werk en sociale inclusie. In de context van de Europa 2020-strategie voor groei en banen zijn doelstellingen vastgesteld op het gebied van onderwijs, werk en sociale inclusie, om toezicht te houden op structurele hervormingen en deze aan te moedigen. De resultaten op het gebied van integratie van onderdanen van derde landen in de lidstaten zijn ook geanalyseerd en gevolgd in de landenverslagen en landspecifieke aanbevelingen in het kader van het Europees semester. Daarbij is vooral gekeken naar integratie in de arbeidsmarkt en het onderwijs, om tot meer sociale inclusie en betere resultaten te komen⁴⁵.

In november 2015 hebben de Raad en de Commissie besloten de samenwerking op het gebied van onderwijs, gelijkheid, rechtvaardigheid, non-discriminatie en de bevordering van burgerschapscompetenties te intensiveren in het kader van het strategisch kader "Onderwijs en opleiding 2020" voor Europese samenwerking op het gebied van onderwijs en opleiding⁴⁶ en het EU-werkplan voor jeugdzaken voor 2016-2018⁴⁷.

Voorts heeft de Commissie in de context van de Stedelijke agenda voor de EU een partnerschap opgezet inzake de integratie van onderdanen van derde landen. In het kader van dat partnerschap zullen de Commissie, de lidstaten, steden en vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld samen concrete maatregelen ontwikkelen ter bevordering van integratie. Daarbovenop is een politieke rondetafel gelanceerd van de Commissie en Europese steden inzake het bevorderen van duurzame integratie⁴⁸. Het algemene doel bestaat erin de dialoog met lokale en regionale autoriteiten en het maatschappelijk middenveld (waaronder migrantengemeenschappen en diasporaorganisaties) te versterken door middel van regelmatige bijeenkomsten waarop het integratiebeleid en de integratiefinanciering worden besproken.

---

⁴³ Zie <https://ec.europa.eu/migrant-integration/index.cfm?action=furl.go&go=/the-eu-and-integration/eu-actions-to-make-integration-work>.

⁴⁴ Het integratieforum werd opgericht door de Europese Commissie in samenwerking met het Europees Economisch en Sociaal Comité.

⁴⁵ Zie http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/country-specific-recommendations/index_nl.htm.

⁴⁶ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/nl/TXT/HTML/?uri=URISERV:ef0016&from=EN>

⁴⁷ Zie <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13631-2015-INIT/nl/pdf>.

⁴⁸ Zie http://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/news/2016/04/04-05-2016-long-term-management-of-migratory-flows-a-new-partnership-between-the-commission-and-european-cities.

4.2.2 Financiering

Bij een geslaagd integratiebeleid moet het strategisch, gecoördineerd en multidimensionaal beleidskader vergezeld gaan van passende financiering.

De EU heeft integratieactiviteiten ondersteund via gerichte financiering en meer algemeen via instrumenten ten behoeve van sociale en economische cohesie in de lidstaten. Tijdens de vorige cyclus (2007-2013) van het Europees Integratiefonds is 825 miljoen EUR uitgegeven. Bij de tussentijdse evaluatie van het Europees Integratiefonds⁴⁹ is gebleken dat in de meeste lidstaten de projecten die door het fonds zijn gefinancierd, zonder deze steun niet zouden hebben plaatsgevonden. Door steun uit het fonds hebben in verschillende lidstaten ngo's en lokale integratieactoren hun activiteiten kunnen intensiveren en uitbreiden, en hebben belanghebbenden op het gebied van integratie hun dialoog verdiept en meer ideeën en goede praktijken uitgewisseld⁵⁰. Ook zijn via het structuurfonds aanzienlijke bedragen toegekend aan de lidstaten ter ondersteuning van integratiebevorderende maatregelen die de sociale inclusie van onderdanen van derde landen en hun toegang tot onderwijs en tot de arbeidsmarkt vergemakkelijken. In het kader van het Europees Sociaal Fonds (ESF) zijn bijvoorbeeld activiteiten gefinancierd waarmee ruim 5 miljoen personen zijn bereikt⁵¹. In totaal is in de lidstaten echter nog veel meer geïnvesteerd.

In de context van het meerjarig financieel kader 2014-2020 hebben de lidstaten 765 miljoen EUR uitgetrokken voor integratie via hun nationale programma's voor het AMIF. Dit cijfer ligt iets lager dan in de vorige periode, terwijl de behoeften zijn gestegen, en blijkt nu ook te weinig in het licht van de huidige situatie en de totale investeringen die de lidstaten moeten doen.

Het is tegen deze achtergrond dat voorzitter Juncker in zijn toespraak over de staat van de Unie in september 2015⁵² zei dat de lidstaten hun steun-, integratie en inclusiebeleid nog eens onder de loep moesten nemen en dat de Commissie zou nagaan hoe de EU-fondsen deze inspanningen zouden kunnen ondersteunen. De diensten van de Commissie hebben inmiddels onderzocht hoe de verschillende fondsen onder gedeeld beheer kunnen worden ingezet ten behoeve van integratie en welke rol internationale instellingen zouden kunnen spelen. De Commissie heeft leidraden opgesteld om de lidstaten te helpen de relevante EU-fondsen strategischer en gecoördineerder te gebruiken zodat zij sneller tot doeltreffendere resultaten kunnen komen⁵³.

In het kader van de Europese structuur- en investeringsfondsen (ESI-fondsen) ontvangen de lidstaten voor de huidige programmeringsperiode aanzienlijke bedragen die ruim kunnen worden ingezet voor integratie. Met name het Europees Sociaal Fonds (ESF) en het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO) kunnen worden ingezet voor sociale inclusie,

---

⁴⁹ Zie <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/nl/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0847&from=EN>.

⁵⁰ De projecten betroffen hoofdzakelijk taalopleiding, inburgering, gemakkelijkere toegang tot de arbeidsmarkt, interactie met de gastgemeenschap/interculturele dialoog, capaciteitsopbouw van belanghebbenden van het integratiebeleid en de ontwikkeling van tools en indicatoren.

⁵¹ Met andere fondsen, zoals dat van Erasmus+, zijn in de periode 2014-2015 meer dan 200 projecten gefinancierd in verband met vluchtelingen en hun inclusie.

⁵² Zie http://ec.europa.eu/priorities/sites/beta-political/files/state_of_the_union_2015_en.pdf.

⁵³ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/financing/fundings/docs/synergies_between_amif_and_other_eu_funds_in_relation_to_migrants_en.pdf en <http://ec.europa.eu/esf/BlobServlet?docId=14499&langId=en>.

onderwijs en werk⁵⁴. Uit het ESF wordt bijvoorbeeld aan de lidstaten 21 miljard EUR ter beschikking gesteld ten behoeve van sociale inclusie en de bestrijding van armoede en discriminatie, terwijl de lidstaten uit het EFRO 21,4 miljard EUR hebben toegewezen. Het EFRO kan worden gebruikt voor investeringen in infrastructuur voor werk, sociale inclusie en onderwijs, maar ook voor huisvesting, gezondheidszorg, het opstarten van bedrijven en de economische en sociale rehabilitatie van achtergestelde gemeenschappen in stedelijke en plattelandsgebieden, bijvoorbeeld via het programma voor stedelijke innovatieve acties⁵⁵.

Het Europees Landbouwfonds voor plattelandontwikkeling (Elfpo) kan worden gebruikt ten behoeve van integratie in het kader van de prioriteit "het bevorderen van sociale inclusie, het verminderen van armoede en de economische ontwikkeling in plattelandsgebieden". Voor deze prioriteit wordt in totaal 14,4 miljard EUR besteed voor het scheppen van nieuwe banen, het verstrekken van basisdiensten en het uitvoeren van activiteiten voor sociale inclusie⁵⁶.

Samen met alle belanghebbenden streeft de Commissie er actief naar dat alle financieringsinstrumenten ten volle en op een geïntegreerde en strategisch gecoördineerde wijze worden gebruikt. De Commissie bevordert de uitwisseling van ervaringen tussen actoren en fondsen en streeft naar meer capaciteit bij de betrokken actoren zodat een coherente aanpak wordt gegarandeerd. In het kader van het AMIF-ISF⁵⁷-comité wordt al een intensieve dialoog gevoerd die het wederzijds leren bevordert. Voorts is er ook het recent opgerichte transnationale samenwerkingsnetwerk inzake migratie van het Europees Sociaal Fonds. In het kader van dat netwerk wisselen de ESF-beheersautoriteiten, sociale partners en andere relevante actoren ervaringen uit over hoe de ESF-middelen het beste kunnen worden gebruikt (ook in de context van synergie met het AMIF) voor de integratie van onderdanen van derde landen. De Commissie zal de strategische dialoog met individuele lidstaten verder verdiepen door middel van specifieke vergaderingen en richtsnoeren, om ervoor te zorgen dat alle beschikbare middelen worden gebruikt en om verdere mogelijkheden in het kader van de bestaande programma's te onderzoeken.

Voorts zal de Commissie de lidstaten, regionale en lokale autoriteiten, sociale partners en niet-gouvernementele organisaties ertoe blijven aanmoedigen om voor de uitvoering van de

---

⁵⁴ Via de twee bovengenoemde fondsen zijn ook middelen beschikbaar voor capaciteitsopbouw, goed bestuur en ondersteuning van kmo's, hetgeen ook kan bijdragen tot de totale investeringen in de integratie van onderdanen van derde landen.

⁵⁵ In 2015 heeft de Europese Commissie specifieke richtsnoeren voor de lidstaten vastgesteld met betrekking tot de wijze waarop zij via de Europese structuur- en investeringsfondsen de segregatie van gemarginaliseerde gemeenschappen, met inbegrip van migrantengemeenschappen, op het gebied van onderwijs en huisvesting kunnen aanpakken. Zie http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/thematic_guidance_fiche_segregation_en.pdf

⁵⁶ In het kader van de Europese structuur- en investeringsfondsen kan het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij (EFMZV) bijdragen tot de sociale integratie van migranten via beroepsopleiding en onderwijs voor migranten en de ondersteuning van migranten die zelfstandige willen worden en een nieuw bedrijf willen starten. Het EFMZV kan ook worden gebruikt voor de uitvoering van geïntegreerde strategieën voor lokale ontwikkeling die een brede waaier van diensten voor migranten kunnen omvatten. Van het Fonds voor Europese hulp aan de meest behoeftigen (FEAD) kan gebruik worden gemaakt voor het verstrekken van fundamentele materiële bijstand aan onderdanen van derde landen en/of voor maatregelen voor hun sociale inclusie indien zij zijn opgenomen in de op nationaal niveau vastgestelde doelgroep. In het kader van Erasmus+ wordt de lidstaten 400 miljoen EUR ter beschikking gesteld om via onderwijs de sociale inclusie te bevorderen. De EU financiert onderzoek naar de integratie van migranten in de context van het zevende kaderprogramma en Horizon 2020. Een overzicht van de meest relevante bevindingen en resultaten is te vinden in Policy Review "Research on Migration: Facing Realities and Maximising Opportunities" 2016, blz. 51-87.

⁵⁷ Het Fonds voor interne veiligheid.

EU-fondsen zo veel mogelijk gebruik te maken van de partnerschapsmechanismen⁵⁸. De lidstaten moeten organisaties, met name die welke innovatieve oplossingen bieden, zo goed mogelijk de kans bieden deel te nemen aan uitnodigingen tot het indienen van voorstellen voor de nationale programma's in het kader van deze fondsen.

Tot slot streeft de Commissie ernaar om in de context van de ontwerpbegroting 2017 de financiële steun die de EU aan de lidstaten ten behoeve van de integratie van onderdanen van derde landen verstrekt via het Fonds voor asiel, migratie en integratie, te verhogen.

5. VOLGENDE STAPPEN

In dit EU-actieplan inzake integratie worden de beleidsprioriteiten van de Commissie beschreven, evenals de instrumenten die kunnen worden gebruikt voor de maatregelen die op EU-niveau moeten worden genomen om de lidstaten te helpen bij hun inspanningen op het gebied van integratie. Het actieplan moet zorgen voor de verdere ontwikkeling en versterking van het integratiebeleid in de EU. Om tot meer weerbare, coherenter en sterkere gemeenschappen te komen, moeten we nu een versnelling hoger schakelen. De Commissie zal de integratie van immigranten, non-discriminatie en inclusie verder als prioriteiten integreren in alle relevante beleidsmaatregelen en -gebieden en moedigt de lidstaten ertoe aan hetzelfde te doen.

Voorts zal de Commissie het integratiebeleid en de resultaten ervan blijven volgen door de bestaande instrumenten en indicatoren verder te ontwikkelen en daarop voort te bouwen, bijvoorbeeld door de samenwerking met relevante actoren te versterken⁵⁹. Op basis daarvan zal de Commissie de resultaten op het gebied van de integratie van onderdanen van derde landen volgen en de lidstaten indien nodig aanwijzingen geven in het kader van het Europees semester⁶⁰.

De lidstaten wordt gevraagd dat zij hun beleid voor de integratie van legaal verblijvende onderdanen van derde landen op basis van dit actieplan actualiseren en versterken, met het oog op nieuwe en toekomstige uitdagingen en om ervoor te zorgen dat al het relevante beleid is afgestemd op het opbouwen van een meer coherente samenleving. De lidstaten zouden ook strategisch moeten onderzoeken op welke manier, naast de voor integratie bestemde AMIF-financiering via programma's van de Europese structuur- en investeringsfondsen en andere financieringsinstrumenten van de EU, nog tijdig extra financiële middelen kunnen worden ingezet ter ondersteuning van hun integratiedoelstellingen. Voorts zouden zij synergieën

---

⁵⁸ Overeenkomstig Gedelegeerde Verordening (EU) nr. 240/2014 van de Commissie van 7 januari 2014 betreffende de Europese gedragscode inzake partnerschap in het kader van de Europese structuur- en investeringsfondsen, PB L 74 van 14.3.2014, blz. 1.

⁵⁹ De EU heeft bijvoorbeeld met de OESO een gezamenlijke internationale vergelijkingsoefening van de resultaten op het gebied van integratie gelanceerd. De benchmarks van deze oefening maken het voor de beleidsmakers mogelijk de resultaten in hun eigen land te vergelijken met die van andere landen en goede praktijken te identificeren. OESO/Europese Unie 2015, *Indicators of Immigration Integration 2015 – Settling In*. De resultaten op het gebied van integratie op lokaal niveau zullen ook in de toekomst worden geanalyseerd. Het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten onderzoekt momenteel de sociale inclusie in en deelname van migranten en hun nakomelingen aan de gemeenschap vanuit het oogpunt van de grondrechten. In 2017 zal het de resultaten publiceren van een tweede ronde van de grootste EU-brede enquête over ervaringen op het gebied van discriminatie, haatmisdrijven, victimisatie en maatschappelijke participatie van migranten en minderheden (EU-MIDIS II).

⁶⁰ Zie de landspecifieke aanbevelingen 2016 van 18 mei 2016: http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/country-specific-recommendations/index_nl.htm.

moeten bevorderen en de complementariteit van de verschillende beleidsgebieden en -niveaus moeten verbeteren.

De Commissie zal regelmatig nagaan hoe de acties die in dit actieplan worden gepresenteerd, worden uitgevoerd, en in hoeverre er vooruitgang wordt geboekt. Voorts zal zij onderzoeken welke aanvullende acties nodig zijn en verslag uitbrengen aan het Europees Parlement en de Raad.

OVERZICHT VAN DE OP EU-NIVEAU GEPLANDE ACTIES VOOR 2016-2017

	Acties op EU-niveau ter ondersteuning van de lidstaten	Indicatief tijdschema	Belangrijkste actoren
Maatregelen voorafgaand aan vertrek/aankomst	In het kader van het AMIF projecten opstarten ter ondersteuning van doeltreffende maatregelen die voorafgaand aan vertrek en aankomst worden uitgevoerd, onder meer in de context van hervestigingspragmatica's (bv. taalcursussen en informatie over de cultuur en waarden van het land van bestemming).	2016/2017	COM, LS, maatschappelijk middenveld, derde landen
	In het kader van het actieplan van Valletta samen met de lidstaten streven naar nauwere samenwerking met specifieke derde landen inzake maatregelen die voorafgaand aan vertrek worden uitgevoerd.	2016	COM, LS, derde landen
	Het nieuwe Asielagentschap van de Europese Unie zal de uitwisseling faciliteren van beste praktijken inzake integratiemaatregelen die voorafgaand aan vertrek worden uitgevoerd.	2016-2017	COM, LS
Onderwijs	In het kader van Erasmus+ voorzien in online taaltesten en taalcursussen voor circa 100 000 nieuwkomers uit derde landen, met name vluchtelingen.	2016	COM
	Evenementen voor peer learning voor nationale en regionale autoriteiten ondersteunen inzake verwelkomingsklassen, beoordeling van talenkennis en vaardigheden, steun aan niet-begeleide minderjarigen, intercultureel bewustzijn, erkenning van academische kwalificaties en integratie in hoger onderwijs.	2016-2017	COM, LS
	Europese beleidsnetwerken creëren voor onderzoekers, professionals en lokale/regionale beleidsmakers, met het oog op het delen van goede praktijken inzake de integratie van nieuwkomers via formeel en niet-formeel onderwijs.	2017	COM
	De toegang van jongens en meisjes uit derde landen tot voorschools en vroegschool onderwijs bevorderen via de ontwikkeling van het Europees kwaliteitskader voor opvang en onderwijs voor jonge kinderen (ECEC), onder meer het ECEC-personeel te ondersteunen zodat zij aan de	2016	COM, LS

	specifieke behoeften van migrantengezinnen kunnen voldoen.		
	De bijscholing van laaggeschoolde en laaggekwalificeerde personen bevorderen in de context van de nieuwe agenda voor vaardigheden voor Europa.	2016-2017	COM, LS
	Transnationale projecten en partnerschappen financieren ter ondersteuning van inclusief onderwijs, opleiding en jeugd, met bijzondere aandacht voor projecten met betrekking tot migratie en interculturele dialoog in het kader van Erasmus+.	2016-2017	COM, LS, maatschappelijk middenveld
	De resultaten op het gebied van integratie van onderdanen van derde landen blijven analyseren in het kader van het Europees semester.	Jaarlijks	COM
	Leraren en schoolpersoneel steun bieden hij het bevorderen van inclusief onderwijs, het voldoen aan de specifieke behoeften van leerlingen uit derde landen en het integreren van vluchtelingen via online cursussen en activiteiten ter bevordering van beroepsvaardigheden, met gebruikmaking van het online platform School Education Gateway.	2016	COM
Arbeidsmarkt en beroepsopleiding	Een vaardighedentoolkit voor onderdanen van derde landen ontwikkelen in het kader van de nieuwe agenda voor vaardigheden voor Europa, om de tijdige identificatie van vaardigheden en kwalificaties van asielzoekers, vluchtelingen en andere onderdanen van derde landen te bevorderen.	2016-2017	COM, LS
	De erkenning van <u>academische</u> kwalificaties van onderdanen van derde landen bevorderen door onder meer: – het opleiden van het personeel van opvangfaciliteiten zodat erkenningsprocedures sneller worden opgestart, – het bevorderen van de toegang van begunstigden van internationale bescherming tot procedures voor de erkenning van kwalificaties, – het bevorderen van de kanalen voor het delen van informatie tussen ENIC-NARIC-centra en relevante belanghebbenden zoals ngo's die onderwijsactiviteiten organiseren in opvangfaciliteiten, – het ontwikkelen van een toolkit voor diplomawaardering ter ondersteuning van de erkenning van de academische kwalificaties van vluchtelingen.	2016-2017	COM, LS
	De transparantie en het begrip van in derde landen verworven kwalificaties verhogen door het Europees kwalificatiekader te herzien (voorstel voor een aanbeveling van de Raad, dat is goedgekeurd in het kader van de nieuwe agenda voor vaardigheden voor Europa) zodat het beter wordt uitgevoerd en een breder toepassingsgebied heeft dat ook de mogelijkheid omvat verbanden tot stand te brengen met andere kwalificatiekaders in andere regio's van de wereld.	2016-2017	COM, LS
	Projecten financieren ten behoeve van een versnelde inzet op de arbeidsmarkt en beroepsopleiding (bv. via de beoordeling en	2016-2017	COM, LS, maatschappelijk middenveld

	validering van vaardigheden, taalcursussen met het oog op werk en opleiding op de werkplek) ter ondersteuning van de integratie van vluchtelingen en vrouwen op de arbeidsmarkt (EaSI/AMIF).		
	Het delen van veelbelovende praktijken inzake integratie op de arbeidsmarkt bevorderen via bestaande netwerken en programma's (Europees Netwerk van openbare diensten voor arbeidsvoorziening, coördinatoren van de jongerengarantie, het wederzijds leerprogramma en het Europees netwerk voor plattelandsontwikkeling).	2016	COM, LS
	Ten behoeve van beleidsmakers in de lidstaten een online databank ontwikkelen van veelbelovende praktijken inzake de integratie van vluchtelingen en asielzoekers op de arbeidsmarkt.	2016	COM, LS
	Science4Refugee: initiatief om vluchtelingen en asielzoekers met een wetenschappelijke achtergrond te matchen met geschikte functies in universiteiten en onderzoeksinstellingen in de EU.	2016-2017	COM
	Financiering verstrekken om de capaciteit van gemeenten en lokale autoriteiten op het gebied van de opvang en integratie van vluchtelingen te versterken, met bijzondere aandacht voor integratie op de arbeidsmarkt.	2016/2017	COM, LS, lokale en regionale autoriteiten
	De resultaten op het gebied van integratie van onderdanen van derde landen verder analyseren in het kader van het Europees semester.	Jaarlijks	COM
	De outreachactiviteiten ten aanzien van kwetsbare jongeren die geen werk hebben en evenmin onderwijs of een opleiding volgen, onder wie personen met een migratieachtergrond, verbeteren, in het kader van de jongerengarantieregelingen.	2016-2017	COM, LS
	Beste praktijken identificeren om het ondernemerschap van migranten aan te moedigen en te ondersteunen, en proefprojecten voor het verspreiden van dergelijke beste praktijken financieren.	2016	COM, LS
	Wedstrijd voor sociale innovatie waarbij prijzen worden toegekend voor innovatie op het gebied van producten, technologie, diensten en modellen die de integratie van vluchtelingen en andere onderdanen van derde landen kunnen bevorderen.	2016	COM, particuliere sector
	Het delen van veelbelovende praktijken inzake integratie in beroepsonderwijs en -opleiding en peer learning bevorderen via bestaande beleidsinitiatieven en -programma's (Europese Alliantie voor leerlingplaatsen, Europees pact voor de jeugd, Erasmus+, ESF, en Onderwijs en opleiding 2020).	2016-2017	COM, LS, particuliere sector
Toegang tot basisdiensten	Ervoor zorgen dat de EU-fondsen op grotere schaal worden ingezet voor opvang, onderwijs, huisvesting, gezondheids- en sociale infrastructuur voor onderdanen van derde landen.	2016-2017	COM
	De samenwerking met de Europese Investeringsbank versterken, met het oog op het voorzien in financiering voor tijdelijke huisvesting, zorgfaciliteiten voor nieuwkomers uit derde landen en sociale huisvesting.	2016-2017	COM, LS, Europese Investeringsbank
	De peer learning tussen lidstaten inzake het	2017	COM, LS

	aanpakken van huisvestingsproblemen bevorderen. In het kader van het gezondheidsprogramma beste praktijken ondersteunen op het gebied van zorgverstrekking aan kwetsbare onderdanen van derde landen en vluchtelingen, zoals vrouwen, kinderen en ouderen (jaarlijks werkplan 2016).	2016	COM, LS, belanghebbenden uit de gezondheidssector
	Testopleidingsmodules ontwikkelen voor gezondheidswerkers en rechtshandavingsfunctionarissen inzake de gezondheid van onderdanen van derde landen, om de vaardigheden en capaciteiten van eerstelijns gezondheidswerkers te verbeteren, en een holistische benadering van de gezondheidszorg aanmoedigen.	2016-2017	COM, LS, belanghebbenden uit de gezondheidssector
Actieve deelname en sociale inclusie	Voor professionals handboeken en instrumenten ontwikkelen over cultureel bewustzijn en culturele expressie; interculturele dialoog; actieve deelname van onderdanen van derde landen aan het politieke, sociale en culturele leven en aan sportactiviteiten in de gastgemeenschappen; en de bijdrage van jeugdwerk.	2016-2017	COM, LS, belanghebbenden uit het onderwijs
	Projecten opstarten om de interculturele dialoog en Europese waarden te bevorderen via cultuur, film en kunst (Creatief Europa).	2016	COM, LS, maatschappelijk middenveld
	In het kader van het AMIF projecten financieren waarmee de deelname van onderdanen van derde landen aan het politieke, sociale en culturele leven wordt bevorderd.	2016-2017	COM, LS, maatschappelijk middenveld
	In het kader van het programma "Europa voor de burger" netwerken van steden, stadsjumelageprojecten en maatschappelijke projecten inzake burgerparticipatie financieren.	2016-2020	COM, LS, lokale en regionale autoriteiten, maatschappelijk middenveld
	Vreemdelingenhaat aanpakken via voorlichting en het verspreiden van beste praktijken inzake het tegengaan van xenofobe handelingen en uitlatingen, in de context van de recent opgerichte EU-groep op hoog niveau voor de bestrijding van racisme, vreemdelingenhaat en andere vormen van onverdraagzaamheid.	vanaf 2016	COM, LS, maatschappelijk middenveld
	In het kader van de Europese Vrijwilligersdienst (als onderdeel van het programma Erasmus+) projecten ten behoeve van de integratie van vluchtelingen bevorderen.	2016	COM, LS, maatschappelijk middenveld
	Financieren van projecten inzake het voorkomen en bestrijden van racisme en vreemdelingenhaat, met inbegrip van haatmisdrijven en haatuitingen, initiatieven ter bevordering van het begrip tussen gemeenschappen en interreligieuze en interculturele activiteiten en projecten, en Europese ngo's die actief zijn op het gebied van discriminatiebestrijding, in het kader van het REC-programma.	2016-2017	COM, LS, maatschappelijk middenveld
	Een specifieke webpagina creëren waarop informatie wordt gegeven over de relevante EU-financiering waarmee projecten en initiatieven ter bevordering van tolerantie en ter bestrijding van racisme, vreemdelingenhaat en discriminatie worden ondersteund.	2016	COM
	Projecten financieren voor het verspreiden en	2016-2017	COM

	kopiëren van goede praktijken inzake sociale inclusie, met inbegrip van integratie, in het kader van Erasmus+.		
	Ten behoeve van beleidsmakers en jeugdwerkers een toolbox ontwikkelen over de rol van jeugdwerk en informeel en niet-formeel leren voor integratie.	2016-2017	COM, LS, belanghebbenden uit het onderwijs
	Transnationale culturele en audiovisuele projecten ter ondersteuning van de integratie van vluchtelingen financieren in het kader van Creatief Europa.	2016	COM, maatschappelijk middenveld
	Projecten opstarten om in het kader van Erasmus+ via jongeren- en sportactiviteiten de sociale inclusie te bevorderen.	2016	COM, LS, maatschappelijk middenveld
	In het kader van het AMIF projecten financieren voor de vroegtijdige identificatie, bescherming en integratie van onderdanen van derde landen die slachtoffer zijn van mensenhandel, met bijzondere aandacht voor kinderen en niet-begeleide minderjarigen.	2016-2017	COM, LS, maatschappelijk middenveld
	Met het Europees Parlement en de Raad blijven samenwerken met het oog op de goedkeuring van de antidiscriminatie-richtlijn.		
	Goede praktijken inzake de ondersteuning van vrouwen identificeren en verspreiden.	2016-2017	COM, LS, maatschappelijk middenveld
Instrumenten voor coördinatie, financiering en monitoring	Het netwerk van nationale contactpunten voor integratie versterken en omvormen tot een Europees integratienetwerk dat het wederzijds leren tussen de lidstaten bevordert.	2016-2017	COM, LS
	De samenwerking tussen de verschillende bestuursniveaus, waaronder ook het regionale en lokale niveau, bevorderen, via een partnerschap in het kader van de stedelijke agenda voor de EU, met bijzondere aandacht voor de integratie van onderdanen van derde landen.	2016-2017	COM, LS, lokale en regionale autoriteiten
	Innovatieve activiteiten op lokaal niveau ondersteunen via gerichte financiering, onder meer in het kader van het programma "stedelijke innovatieve acties".	2016-2017	COM, lokale en regionale autoriteiten
	De coördinatie en strategische afstemming van alle relevante financieringsinstrumenten van de EU bevorderen, om de impact van de EU-steun op de integratie van onderdanen van derde landen te verhogen.	2016-2017	COM, LS
	Met betrekking tot de relevante EU-fondsen de samenwerking versterken via gerichte uitwisselingen en bezoeken met de bevoegde nationale autoriteiten.	2016-2017	COM, LS
	In de context van het partnerschapsbeginsel en gedeelde verantwoordelijkheid de betrokkenheid van alle relevante actoren verhogen, onder meer door de verschillende actoren ertoe aan te moedigen ervaringen uit te wisselen over het gebruik van ESF-middelen ten behoeve van de integratie van vluchtelingen, via het transnationale samenwerkingsnetwerk inzake migratie van het ESF.	2016-2017	COM, LS, andere actoren
	De kennis inzake integratie op EU-niveau verder ontwikkelen, onder meer door het monitoren van de integratie-uitkomsten op lokaal niveau.	2016-2017	COM, LS, ook in samenwerking met de OESO

	De sociale inclusie en deelname van onderdanen van derde landen aan de maatschappij vanuit het oogpunt van de grondrechten volgen.	2016	Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten